

Wuf
22.1.1987

Wie Sien Jensema leest, moet allereerst uitkijken!

Johan Poppen

GRONINGEN — In les 8 van de cursus Gronings (literatuur lezen) komt „de boas zulm” vanavond tussen twintig voor 7 en 7 uur (Radio 1 Noord) aan het woord. Onderwerp van de lezing van Siemon Reker is (met verschuldigde eerbied uit te spreken) „Sien” of „juvver Jensema”: de op 10 oktober vorig jaar 90 jaar geworden Aziena Arentina Jensema.

In de Groninger literatuur als schrijvende figuur ('een grand old lady', aldus Kees Visscher) wellicht net zo te koesteren als onze oosterburen tijdens haar leven Wilhelmine Siefkes deden. Een 'karakter' in de lange rij van in de streektaal schrijvende en een voorbeeld qua opvatting van die taak.

„Ook hieruit blijkt weer duidelijk, wat juffrouw Jensema telkens probeerde, namelijk kwaliteitseisen stellen. En niet in de laatste plaats aan en in haar eigen werk: schijn van weten onderscheiden”, aldus Reker in de begeleidende les-tekst. Even verder: „Als er één ding karakteristiek is voor het werk, dat Sien Jensema heeft gemaakt, dan is het de weloverwogen precisie waarmee het tot stand is gebracht”.

In april 1985 zei hij het in 'Toal en Taiken' bij het bespreken van de figuur van Berend Kopstuber op zijn eigen manier nog eens zo: „Humor en wat zulfspot, dat is Sien Jensema ook. Poëtisch, en ain dij schaarpt kikt”. Het lezen van haar werk ontlokte in 1939 aan haar 'leermeester' Jelle Dijkstra de volgende ontboezeming: „...de zacht iropische, doch tevens warme doorschouwing van 's menschen doen en laten”. Simon van Wattum in 1966: „Gain overbodeg woord staat t'r in”. Kees Visscher in 1986:

Het vignet van de kring, thuis bij haar in Stedum

„...dat bewuste votloaten van dingen, dij de leesder mit zien aigen verstand en gevuil invullen mag”.

TWEE PETRETEN

Reacties van erkende deskundigen in het vak door de jaren heen, die erop wijzen, dat haar werk 'mooi' gevonden wordt. En dat ook is. Geen twijfel meer mogelijk. Vandaar, dat in zo'n les als vanavond alleen nog maar de vraag gesteld kan worden: waarom is het mooi? En dat gebeurt op interessante wijze, want „lezen van werk van Sien Jensema, dat is in de eerste plaats uitkijken!” Want zij zegt geregeld iets, terwijl ze het tegendeel bedoelt.

De meeste lezers en luisteraars zullen wel weten, dat de schrijfster behalve de geestelijke moeder van Berend Kopstuber ook die van Hidde Betuun, Oelenspaigel (ien Stad en Ommelanden), Aalbert en Ruth is. Uit eerstgenoemd ook naar de hoofdfiguur genoemd boek worden de (male) petretten van Juffer Cathrienoa en Rechtveerdege Mattheoa vanavond in de les extra omlijnd. Ook dominee krijgt zijn beurt, op afdoende wijze. Zoals gebruikelijk bij juvver Sien: „'t Is nait slim, dat ie hol en leeg binnen, moar dat 'n aner 't zigt, dat is maal, veuraal veur 'n domie”.

Tou mor, geachte touheurders, dat zel mor van joe zegd worden! Mor van juvver Jensema kon je t verdroagen. Alleneg Maanj, de hond van Juffer Cathrienoa, dij haar nait op domie begrepen. n Kerel zo dreug as worst, dij vroagen kwam of zai Domie's Juffrouw worren wol. Op de tekening, die bij deze les staat, is duidelijk te zien, hoe het stomme dier reageerde.

Als goed lezer had u het onheil, zonder dat het nader beschreven hoefde te worden, „mit aigen verstand en gevuil”, al zien aankomen. Dat had niet eens nog eens uitgetekend behoeven te worden. Een dominee op bezoek bij iemand, waar nooit manvolk over de vloer kwam. En dan twee van die vreemde zwarte palen onder de tafel... Wat moet zo'n hond wel denken? En doen? „Domie nam koulbloudeg oafschaid, doar was zien laifde nait tegen bestand en hai lait Juffer Cathrienoa ien heur ainzoamhaid achter. Veur keukendeur zat Maanj, mit oren zo slap as 'n poar schoetbanden”.

HERDRUKKEN?

Voor 'Ruth', bewerking van het bijbelverhaal in haar (Stedum!) Hogelandster dialect, kreeg de schrijfster twee jaren geleden de literaire prijs 1984 van de provincie Groningen. Bij de uitreiking van de oorkonde in Middelstum toen aan Cees Reinders (hij vertegenwoordigde daar de in haar woonplaats Garderen gebleven schrijfster: verstandeg, mit aal dij rebulie rondom t Grunneger Bouk in t gebaauw) stelde gedeputeerde Gerard Beukema de verschijning van een verzamelbundel in uitzicht. Daarin zullen haar

SIEN JENSEMOA, op (recent) petret bie t Nijbsblad

Sema leest, st uitkijken!

Het vignet van de kring,
huis bij haar in Stedum

...dat bewuste votloaten van
dingen, dij de leesder mit zien
aigen verstand en gevuil in-
vullen mag".

TWEE PETRETEN

Reacties van erkende des-
kundigen in het vak door de
aren heen, die erop wijzen,
dat haar werk 'mooi' gevon-
den wordt. En dat ook is. Geen
twijfel meer mogelijk. Van-
daar, dat in zo'n les als van-
avond alleen nog maar de
vraag gesteld kan worden:
waaróm is het mooi? En dat
gebeurt op interessante wijze,
want „lezen van werk van
Sien Jensema, dat is in de eer-
ste plaats uitkijken!” Want zij
legt geregeld iets, terwijl ze
het tegendeel bedoelt.

De meeste lezers en luiste-
raars zullen wel weten, dat de
schrijfster behalve de geeste-
rijke moeder van Berend Kop-
tubber ook die van Hidde Be-
tuum, Oelenspaigel (ien Stad
en Ommelanden), Aalbert en
Ruth is. Uit eerstgenoemd ook
maar de hoofdfiguur genoemd
boek worden de (male) petret-
en van Juffer Cathrienoa en
Rechtveerdege Mattheoa van-
avond in de les extra omljnd.
Ook dominee krijgt zijn beurt,
op afdoende wijze. Zoals ge-
bruikelijk bij juvver Sien: „t
s nait slim, dat ie hol en leeg
innen, moar dat 'n aner 't
digt, dat is maal, veuraal veur
n domie”.

Tou mor, geachte touheur-
ders, dat zel mor van joe zegd
worden! Mor van juvver Jen-
sema kon je t verdroagen. Al-
lenneg Maanj, de hond van
Juffer Cathrienoa, dij haar
nait op domie begrepen. n Ke-
rel zo dreug as worst, dij vroe-
gen kwam of zai Domie's Juf-
vrouw worren wol. Op de teke-
ning, die bij deze les staat, is
duidelijk te zien, hoe het
stomme dier reageerde.

Als goed lezer had u het on-
heil, zonder dat het nader be-
schreven hoefde te worden,
„mit aigen verstand en ge-
vuil”, al zien aankomen. Dat
had niet eens nog eens uitgete-
kend behoeven te worden. Een
dominee op bezoek bij iem-
and, waar nooit manvolk
over de vloer kwam. En dan
twee van die vreemde zwarte
palen onder de tafel... Wat
moet zo'n hond wel denken?
En doen? „Domie nam koul-
bloudeg oafschaid, doar was
zien laifde nait tegen bestand
en hai lait Juffer Cathrienoa
ien heur ainzoamhaid achter.
Veur keukendeur zat Maanj,
mit oren zo slap as 'n poar
schoetbanden”.

HERDRUKKEN?

Voor 'Ruth', bewerking van
het bijbelverhaal in haar (Stedum!) Hogelandster dialect,
kreeg de schrijfster twee jaren
geleden de literaire prijs 1984
van de provincie Groningen.
Bij de uitreiking van de oor-
konde in Middelstum toen aan
Ceës Reinders (hij vertegen-
woordigde daar de in haar
woonplaats Garderen geble-
ven schrijfster: verstandeg,
mit aal dij rebulie rondom t
Grunneger Bouk in t ge-
baauw) stelde gedeputeerde
Gerard Beukema de verschij-
ning van een verzamelbundel
in uitzicht. Daarin zullen haar

Tekening van Roel Wilbrink bij les 8: „Juffer Cathrienoa”, zee
domie, „wat betekent dat?”

andere vier genoemde (en
evenals 'Ruth' sinds lang uit-
verkochte) grote werken in
herdruk worden opgenomen.
De uitgever overweegt een
tweede druk van 'Ruth'.

In de bewuste oorkonde
heet het: „aal mit nkander
krieg wie doarien n deeg stuk
Noord-Grunnen op pepier,
aalweg ien n taal doar n bult
schoafwaark aan doan is,
moar dij leventeg is, schaar-
p, mild en bie zetten humoris-
tisch”. Maar het mooist schet-
ste Jan Boer haar al in 'Op
wenakker' in november 1964,
toen de Stemer Kring van
schrievers in Siens gastvrije
huis nog een begrip was, in het
gelegenheidsgedichtje 'Op rie-
belbaank':

Wie zitten hier op riebel-
baank

En schaaiden zoad van dop-
pen

De kiem, dij blijft nog zuver
blaank,
As 't rezultaat van 't rop-
pen.

Wie zitten hier op riebel-
baank

En schaaiden schien van
wezen.

Dat leste heugt ons nog hail
laank

Bie 't schrieven en bie 't le-
zen.

Op riebelbaank wor wie ge-
woar,

Wat of wie aiglieks willen.

Wie komen stoareg tot me
koar,

De staarken en de s

Mooi, dat het nait

om Sien Jensema

ook vanoav
over heur
heurt ook
dizze rie-
tuur leze
En in ui